

JAN KOCHANOWSKI UNIVERSITY OF KIELCE
DEPARTMENT OF ECONOMICS AND FINANCE
DEPARTMENT OF MICROECONOMICS

**TRANSFORMATIONAL ECONOMY:
THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS**

**Collective monograph
edited by A. Pawlik, K. Shaposhnykov**

*Recommended for publication
by the Academic Council of State University of Jan Kochanowski*

Reviewers:

Natia Gogolauri – Professor, Dr. of Economics, Head of Quality Assurance, New Higher Education Institute (NEWUNI), Georgia.

Paweł Dziekański – Dr. of Economics, Associate Professor of Department for Microeconomics, Department for Economics and Finance, Jan Kochanowski University of Kielce, Poland.

Scientific Board:

Andrzej Pawlik – Professor, Dr. of Economics, Head of Department for Microeconomics, Department for Economics and Finance, Jan Kochanowski University of Kielce, Poland.

Jan Žukovskis – Associate Professor, Dr. of Economics, Head of Business and Rural Development Management Institute, Aleksandras Stulginskis University, Kaunas, Lithuania.

Kostiantyn Shaposhnykov – Professor, Dr. of Economics, Head of Department of Research and Certification of Scientific Personnel, Institute of Education Content Modernization, Ministry of Education and Science of Ukraine, Ukraine.

Lina Pileliene – Associate Professor, Dr. of Economics, Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania.

Martina Diesener – Professor, Dr. of Economics, Faculty of Economics and Management Science, Leipzig University, Germany.

Hélder Ferreira Vasconcelos – Professor, Dr. of Economics, NOVA School of Business and Economics, Lisbon, Portugal.

Xavier Martinez-Giralt – Professor, Ph.D, Dr. of Economy, Dean at Departament d'Economia i d'Història Econòmica at the Universitat Autònoma de Barcelona, Spaine.

Yuriy Safonov – Doctor of Economics, Professor, Deputy Director of the State Scientific Institution «Institute for the Modernization of the Content of Education».

Oleh Holovko – PhD, Head of the Black Sea Scientific Research Institute of Economics and Innovation, Ukraine.

The authors of articles usually express their own opinion, which is not always comply with the editorial Board's opinion. The content of the articles is the responsibility of their authors.

Transformational economy: theoretical and practical aspects : Collective monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2024. 684 p.

CONTENTS

CHAPTER «DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY, FINANCE AND MANAGEMENT IN MODERN CONDITION»

Viktoriia Blyzniuk, Liubov Yatsenko

INEQUALITY IN SOCIETY: MODERN TRENDS
AND CHALLENGES FOR UKRAINIAN SOCIETY 1

Oksana Horbachova

FINANCIAL SECURITY OF COST MANAGEMENT
AS A BASIS FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT
OF THE AIRPORT COMPLEX 27

Iryna Zhuravlova

CAPITAL RESTRUCTURING
IN THE SYSTEM OF ANTI-CRISIS FINANCIAL MANAGEMENT 44

Ihor Liadskyi

MANAGING SOCIAL INTELLIGENCE
IN THE CONTEXT OF SOCIALLY-ORIENTED MARKETING
AND INCREASING EMPLOYEE LOYALTY 66

Svitlana Naumenkova, Yaroslav Honcharenko

THE DEVELOPMENT OF THE CONCESSION MECHANISMS IN UKRAINE 97

Olha Ovsiienko

COMPLIANCE MANAGEMENT SYSTEM:
FEATURES OF FORMATION AND DEVELOPMENT 122

Oksana Pavlenko

CURRENT CHALLENGES OF INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF INSURANCE PROTECTION: DIGITALIZATION, FINANCIAL
AND INVESTMENT ASPECTS 145

Olha Ryndzak

MIGRATION LOSSES OF UKRAINE CAUSED BY THE WAR:
PROBLEMS AND PERSPECTIVES FOR RETURNING 172

Olha Samoshkina

REFORMATION OF FINANCIAL-BUDGETARY REGULATION SYSTEM
OF THE AGRICULTURAL PRODUCTION
IN THE CONTEXT OF MODERN INSTITUTIONAL TRANSFORMATIONS 189

Svitlana Suvorova

RESEARCH OF THE LABOR MARKET OF UKRAINE:
GENDER ASPECTS OF TRANSFORMATION AND NEW OPPORTUNITIES 209

Oleksandra Tverezovska, Yaryna Samusevych

FINANCIAL SUPPORT
FOR THE DEVELOPMENT OF GREEN INFRASTRUCTURE 236

Ievgen Tishchenko

FORMATION OF THEORETICAL AND PRACTICAL FOUNDATIONS
FOR THE RECOVERY AND DEVELOPMENT OF UKRAINE'S ECONOMY 260

Nadiia Tkachova, Maksym Klimov

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ESSENCE
OF MARKETING STRATEGIES IN EDUCATION 282

Oksana Pavlenko

*Candidate of Economic Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of Finance, Banking and Insurance
Dnipro State Agrarian and Economic University*

CURRENT CHALLENGES OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF INSURANCE PROTECTION: DIGITALIZATION, FINANCIAL AND INVESTMENT ASPECTS

Summary

The modern economic system of society involves the study of innovative development, first of all, of the insurance industry, taking into account financial aspects, investment components, and digitalization of the insurance market. Digitization of the insurance market significantly transforms financial management in insurance companies. On the one hand, it allows you to reduce operating costs, increase the effectiveness of risk assessment and optimize financial operations. On the other hand, the implementation of digital technologies requires significant investments and creates new risks, in particular cyber risks, which must be taken into account in the financial strategies of companies. The successful use of digital solutions allows insurers to improve their financial stability and create more competitive products for customers. Innovative provision of insurance protection opens up new opportunities for the development of the insurance industry, making it more flexible, efficient and focused on customer needs. At the same time, this process requires serious investments in technology, data protection and personnel training, as well as adaptation to new regulatory requirements. Insurers that can successfully integrate innovation will gain a competitive advantage by reducing costs and increasing customer satisfaction.

Вступ

Сучасна економічна система суспільства передбачає вивчення інноваційного розвитку насамперед страхової галузі, враховуючи фінансові аспекти, інвестиційні складові та цифровізацію страхового ринку. Цифровізація страхового ринку значно трансформує управління фінансами в страхових компаніях. З одного боку, вона дозволяє знижувати операційні витрати, підвищувати ефективність оцінки ризиків і оптимізувати фінансові операції. З іншого боку, впровадження цифрових технологій потребує значних інвестицій і створює нові ризики, зокрема кіберризики, які повинні враховуватися у фінансових стратегіях компаній. Успішне використання цифрових рішень дозволяє

страхувальникам поліпшити свою фінансову стійкість і створити більш конкурентоспроможні продукти для клієнтів Інноваційне забезпечення страхового захисту відкриває нові можливості для розвитку страхової галузі, роблячи її більш гнучкою, ефективною та орієнтованою на потреби клієнтів. Водночас цей процес потребує серйозних інвестицій у технології, захист даних та навчання персоналу, а також адаптації до нових регуляторних вимог. Страховики, які зможуть успішно інтегрувати інновації, отримають конкурентну перевагу, знижуючи витрати і підвищуючи рівень задоволення клієнтів.

В умовах ринкових змін ринкового середовища неодноразово виникала проблема розвитку страхового ринку. Тривалий період страхова галузь в Україні відчувала доволі різкі перетворення і у зв'язку з цим неодноразово виникала необхідність державного втручання за допомогою прямих та ринкових методів регулювання цієї сфери економіки. Сучасний динамізм трансформаційних процесів в кризових умовах розвитку економіки країни обумовлює формування специфічної проблеми інвестиційної діяльності страхових організацій. Інвестиційно-інвестиційна діяльність страховиків є найважливішим елементом розвитку економіки держави, а також ефективності функціонування страхового ринку. Зарубіжний досвід діяльності страхового бізнесу свідчить, що страховики повинні бути впевненими щодо спроможності нести відповідальність при настанні страхових випадків за своїми зобов'язаннями і сплачувати страхові виплати та відшкодування перед всіма страхувальниками. Такий підхід інвестиційної методології формування резервів і капіталу здатен забезпечувати належний рівень фінансової стійкості, надійності і платоспроможності страхових компаній [10, с. 41].

Дослідженням питання інноваційної та інвестиційної діяльності страхових компаній та їх фінансової стійкості займалися такі зарубіжні і вітчизняні вчені: Алескерова Ю.В., Аберніхіна І.Г., Баландюк Р.Р., Базилевич В.Д., Братюк В.П., Богріновцева Л., Овчаренко Т., Васильєва К.Ю., Вовчак О.Д., Сокиринська І.Г., Жабинець О.Й., Журавльова Т.О., Ключка О., Заїчко І., Віленчук О.М., Гавадзин Н.О., Запухлий Р.І., Григорська Н.М., Гребенюк Н.В., Галушак В.В., Єгоричева С.Б., Таранець Б.В., Клапків Ю.М., Свірський В.С., Пікус Р., Заколюдажний В., Попова Л.В., Федішин М.П., Білявська А.В., Сосновська О.О., Приказюк Н.В., Юргачова М.І., Коцюрубенко Г.М., Бондаренко П.В., Корват О.В., Мамедов Н.К., Овчаренко Т., Прокопчук О.Т., Цимбалюк Ю.А., Власюк С.А., Поплавський О.О., Мальований М.І., Світлична О.С., Шашкевич Н.М., Челишева Т.В., Чкан І.О., Улянич Ю.В., Яворська Т.В., Яцек А.М., Ярмач О.В. та інші [1–13]. Однак багатогранні дослідження інвестиційних передумов спрямованих на фінансове управління резервами та капіталом страхових

організацій залишаються доволі актуальними і потребують подальшого відображення в наукових теоретико-методологічних аспектах. Запровадження українським урядом нових законодавчих норм щодо регулювання страхової діяльності в Україні відбувалось поступово протягом останніх років. Серед багатьох дослідників наукових публікацій економічного напрямку, в яких висвітлено проблеми інвестиційної діяльності страховиків та застосування аутсорсингу, проте рівень інвестування і концентрації капіталу страхових компаній в технічних резервах і активах являється недостатньо вивченим і потребує подальшого теоретико-методологічного і практичного дослідження. Зазначене коло питань залишається невирішеним і актуальним особливо в ринкових умовах фінансової нестабільності [12, с. 205].

Розділ 1. Інноваційне забезпечення страхового захисту

Інноваційне забезпечення страхового захисту передбачає впровадження новітніх технологій та підходів для підвищення ефективності страхових послуг, покращення взаємодії з клієнтами та зниження ризиків. Інновації в страховій сфері значно змінюють традиційні моделі ведення бізнесу та дозволяють компаніям адаптуватися до нових умов і викликів ринку. Нижче розглянемо основні аспекти інноваційного забезпечення страхового захисту.

1. Цифровізація процесів і послуг. Цифровізація дозволяє автоматизувати більшість процесів у страховій сфері, роблячи послуги швидшими та ефективнішими. Так, застосовуючи онлайн-страхування саме завдяки цифровим платформам клієнти можуть оформляти страхові поліси, подавати заявки на виплати та контролювати свої страхові зобов'язання онлайн, що значно спрощує процес взаємодії зі страховими компаніями. Такий інноваційний інструмент, як автоматизація андеррайтингу, дозволяють автоматизувати оцінку ризиків та розрахунок страхових премій, підвищуючи точність і знижуючи витрати. Швидка обробка страхових випадків при використанні автоматизованих систем обробки заявок дозволяє скоротити час розгляду і виплати компенсацій, що підвищує рівень задоволення клієнтів.

2. Великі бази даних (Big Data) та аналітика допомагають страховим компаніям збирати та аналізувати велику кількість інформації про клієнтів, що дозволяє більш точно оцінювати ризики, а аналіз поведінкових даних дозволяє страховим компаніям аналізувати поведінкові дані клієнтів (наприклад, стиль водіння, фізичну активність або медичні показники), щоб персоналізувати страхові продукти та оптимізувати страхові премії.

Профілактика ризиків: Збір та аналіз даних з різних джерел, таких як сенсори IoT або телематичні пристрої, дозволяє запобігати ризикам

або швидко реагувати на них. Наприклад, системи моніторингу автомобілів можуть сповіщати про технічні несправності, знижуючи ймовірність ДТП.

3. Штучний інтелект та автоматизація. Персоналізація страхових продуктів дозволяє створювати індивідуальні страхові продукти, враховуючи унікальні потреби кожного клієнта, що робить страхування більш точним і відповідним реальним ризикам, з якими стикається конкретна особа чи компанія. При обробці заявок на виплати значно прискорюється процес обробки заявок на виплати завдяки автоматизованим алгоритмам, що аналізують документи та оцінюють страхові випадки. Чат-боти та цифрові помічники можуть використовуватись для обслуговування клієнтів, наприклад через чат-боти, полегшує доступ до інформації, скорочує час на обробку запитів і знижує навантаження на персонал.

4. Блокчейн та смарт-контракти передбачають насамперед прозорість при укладанні операцій. Така технологія, як блокчейн забезпечує прозорість страхових операцій, оскільки всі дані про угоди фіксуються у розподіленому реєстрі, який неможливо змінити, що в певні мірі знижує ризик шахрайства та підвищує довіру клієнтів. Смарт-контракти на блокчейні дозволяють автоматично виконувати умови договору. Наприклад, у разі настання страхового випадку смарт-контракт може автоматично ініціювати виплату клієнту без втручання людського фактору.

5. Інтернет технології (IoT) надає страховим компаніям можливість отримувати дані в режимі реального часу з різних пристроїв, що використовуються клієнтами. Телематика в автострахуванні: Страхові компанії використовують телематичні пристрої для збору інформації про стиль водіння клієнтів, що дозволяє пропонувати персоналізовані поліси та знижки за безпечну поведінку на дорозі. В медичному страхуванні використання натільних пристроїв, такі як фітнес-трекери або розумні годинники, дозволяють моніторити стан здоров'я клієнтів, що допомагає страховикам краще оцінювати ризики і розробляти програми профілактики захворювань.

6. Мобільні платформи та додатки спрощують процес страхування для клієнтів, роблячи його доступнішим і зручнішим. Завдяки мобільним платформам клієнти можуть керувати своїми страховими полісами, подавати заявки на страхові виплати, отримувати консультації та відстежувати статус своїх справ у будь-який час. Цифрові канали комунікації за допомогою мобільних додатків забезпечують пряму комунікацію між страховою компанією та клієнтами, знижуючи потребу у фізичних зустрічах і паперовій документації.

7. Параметричне страхування застосовується в двох напрямках: автоматизація виплат та простота та прозорість. При автоматизації виплат параметричне страхування базується на використанні індексів, таких як погодні умови або інші зовнішні фактори, для автоматичного визначення страхових виплат, що зменшує час і витрати на оцінку збитків і прискорює процес виплат. Не менш важливими для страхового бізнесу є такі складові параметричного страхування, як простота та прозорість. Завдяки чітко визначеним критеріям параметричного страхування, клієнти можуть бути впевнені в отриманні компенсації у разі настання конкретних умов (наприклад, погіршення погодних умов).

8. Кіберстрахування. По мірі зростання цифровізації страхового бізнесу виникає потреба у нових видах страхування, таких як кіберстрахування. По-перше, необхідне захист від кібератак. Саме кіберстрахування покриває фінансові втрати компаній, пов'язані з кібератаками, витоком даних та іншими кіберзагрозами. В умовах зростання кількості кіберзлочинів цей вид страхування стає дедалі популярнішим. Також страховикам необхідна постійний моніторинг страхового ринку та оцінка кіберризиків. Страхові компанії розробляють нові інструменти для оцінки кіберризиків, використовуючи аналіз даних і спеціальні системи моніторингу кібербезпеки.

9. Мікрострахування. Доступність для малозабезпечених верств населення: Завдяки цифровим платформам та інноваціям у страхуванні, мікрострахування дозволяє надавати страхові послуги людям з низькими доходами або в регіонах, де традиційні страхові послуги є недоступними. Мікрострахування часто пропонує короткострокові поліси, які можуть бути доступними через мобільні додатки або онлайн-платформи, а це знижує вартість страхування і робить його гнучкішим.

Розділ 2. Теоретичні концепції цифровізації страхового захисту

Цифровізація страхового захисту представляє собою процес впровадження цифрових технологій у сфері страхування з метою підвищення ефективності, доступності та прозорості страхових послуг. Вона охоплює використання нових технологій, таких як штучний інтелект (ШІ), великі дані, блокчейн, мобільні додатки та інші цифрові інструменти для оптимізації операцій, покращення взаємодії з клієнтами та зниження ризиків. Цифровізація значно змінює як теоретичні підходи до страхування, так і практичний досвід споживачів та страхових компаній [12, с. 205].

В теоретичному аспекті цифровізація страхового захисту розглядається як основа розвитку бізнес-технологій на сучасному фінансовому ринку. Цифрові технології вимагають перегляду традиційних підходів та

концепцій до управління страховими ризиками, взаємодії з клієнтами та оцінки страхових премій.

1. Концепція цифрового страхування. Цифрове страхування передбачає використання інформаційних технологій для створення нових страхових продуктів і послуг. Це включає:

- автоматизацію процесів: значна частина процесів, таких як обробка даних, оцінка ризиків, укладання договорів, може бути автоматизована за допомогою шІ та машинного навчання;
- інноваційні страхові продукти: завдяки аналізу великих даних можна створювати персоналізовані страхові продукти, що враховують індивідуальні характеристики клієнта;
- параметричне страхування: Використання погодних індексів або інших показників дозволяє автоматизувати виплати, якщо певні параметри досягнуті (наприклад, опади чи температура в сільському господарстві).

2. Зміна ролі страховика. У традиційному страхуванні страховики займаються оцінкою ризиків, адмініструванням полісів і виплатами. Цифровізація змінює цей процес:

- штучний інтелект і великі дані: автоматизовані системи дозволяють страховикам проводити аналіз великих масивів даних для більш точної оцінки ризиків і страхових премій;
- цифрові платформи: замість прямих агентів страхові компанії використовують онлайн-платформи та мобільні додатки для надання послуг, що знижує витрати і спрощує процес для клієнта.

3. Екосистема даних передбачає, що цифровізація розширює використання даних для оцінки ризиків:

- інтернет-послуги: страхові компанії можуть використовувати дані з датчиків, наприклад, для оцінки стану майна (автострахування на основі телематики) або стану здоров'я (страхування життя з використанням технологічних натільних пристроїв);
- аналітика великих даних: аналіз великих даних дозволяє створювати більш точні моделі оцінки ризиків та прогнозування збитків.

Переваги цифровізації відображаються як на страхових компаніях, так і на клієнтах, що використовують страхові продукти. Практичний досвід показує, що цифрові технології спрощують процес страхування, роблять його швидшим та ефективнішим.

1. Цифрові канали продажу:

- онлайн-страхування: багато страхових компаній перейшли на онлайн-продаж полісів через вебсайти або мобільні додатки, що дозволяє клієнтам швидко отримати страхове покриття без необхідності фізичних візитів до офісів;

- мобільні додатки: клієнти можуть керувати своїми полісами, подавати заявки на виплати або отримувати консультації через мобільні додатки.

2. Автоматизація процесів:

- оцінка збитків та виплати: сучасні страхові компанії використовують технології ші для автоматичної оцінки збитків. наприклад, алгоритми можуть аналізувати фотографії пошкоджених автомобілів і розраховувати необхідну виплату;

- швидкість виплат: завдяки автоматизації виплат, час на розгляд заявок скорочується з тижнів до годин або навіть хвилин, що покращує задоволеність клієнтів.

3. Використання блокчейн:

- смарт-контракти: страхові компанії використовують блокчейн для забезпечення прозорості та безпеки страхових договорів. смарт-контракти можуть автоматично виконувати страхові зобов'язання, якщо певні умови виконані (наприклад, параметричне страхування);

- зниження ризику шахрайства: блокчейн забезпечує прозорість і незмінність даних, що знижує ймовірність шахрайства при укладанні договорів та подачі заявок на виплати.

4. Інновації у продуктах:

- персоналізоване страхування: завдяки збору даних з електронних пристроїв або телематичних систем у автомобілях, страхові компанії пропонують персоналізовані страхові продукти, що базуються на поведінці клієнта. наприклад, автострахування на основі стилю водіння дозволяє безпечним водіям платити менше;

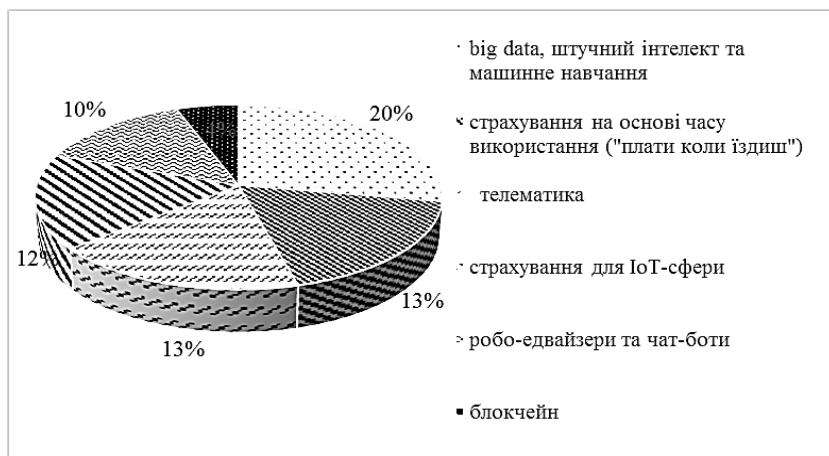
- мікрострахування: цифрові платформи дозволяють пропонувати короткострокові поліси для специфічних ризиків (наприклад, страхування подорожей або окремих подій), що стало популярним серед клієнтів, які не потребують довгострокового страхування.

5. Досвід клієнтів необхідний для формування рейтингової системи страховиків та створення інноваційних страхових продуктів, тому слід враховувати такі аспекти:

- простота та доступність: цифровізація зробила страхування більш доступним для клієнтів, особливо для молодих людей, які вважають за краще користуватися цифровими каналами. Можливість отримати консультації, оформити поліс і подати заявку на виплату через інтернет або за допомогою чат-ботів суттєво спрощує процес виплат страхових відшкодувань;

- поліпшення клієнтського обслуговування: використання чат-ботів і цифрових помічників дозволяє надавати клієнтам цілодобові швидкі відповіді на запитання і консультації.

Інноваційні технології на страховому ринку здійснюються з метою мінімізації ризиків та здатні розвиватись в таких напрямках, які зображені на рисунку 1.

Рис. 1. Структура технологічних рішень при страхуванні

Джерело: розроблено автором

Найпопулярнішими технологічними рішеннями, які використовуються на страховому ринку: big data, штучний інтелект та машинне навчання (20%), страхування на основі часу використання («плати коли їздиш») (13%), телематика (13%), страхування для IoT-сфери (інтернет речей) (12%), робо-едвайзери та чат-боти (10%), блокчейн (4%).

Попри численні переваги, виникають і певні виклики цифровізації страхового захисту:

- кібербезпека: страхові компанії обробляють великі обсяги персональних даних, тому виникає потреба у високому рівні захисту інформації від кібератак та витоків даних;
- регуляторні вимоги: цифрові технології часто випереджають регуляторні рамки, що може створювати юридичні та нормативні ризики для страхових компаній;
- технічна підтримка: впровадження нових технологій вимагає значних інвестицій у IT-інфраструктуру, а також навчання персоналу для роботи з новими системами [6, с. 71].

Розділ 3. Фінансовий аспект страхового захисту в умовах цифровізації фінансового ринку

Фінансовий аспект страхового захисту в умовах цифровізації фінансового ринку набуває особливої важливості, оскільки перехід на цифрові технології змінює не лише структуру страхових послуг, а й управління фінансами всередині страхових компаній. Цифровізація сприяє підвищенню ефективності фінансових операцій, але водночас вимагає нових підходів до управління ризиками та фінансовими ресурсами [9, с. 63]. З огляду на вищезазначене пропонуємо відокремити основні фінансові аспекти страхового захисту в умовах цифровізації.

1. Зниження витрат і підвищення ефективності. Цифрові технології дозволяють страховим компаніям оптимізувати фінансові процеси, знижуючи операційні витрати:

- автоматизація процесів: автоматизація андеррайтингу, оцінки збитків та обробки заявок на виплати знижує витрати на адміністрування і скорочує кількість помилок, що підвищує точність і швидкість фінансових операцій;

- економія на інфраструктурі: цифрові платформи дозволяють зменшити витрати на фізичну інфраструктуру (офіси, персонал), а також на паперову документацію. витрати на підтримку ІТ-систем можуть бути нижчими в порівнянні з традиційними методами ведення страхового бізнесу.

2. Фінансовий менеджмент та управління ризиками:

- оцінка ризиків за допомогою великих даних: цифровізація дозволяє використовувати великі дані для більш точного аналізу ризиків. інформація, отримана з різних джерел (телематика, IoT, соціальні мережі), дозволяє більш точно оцінювати ризики та встановлювати справедливі страхові премії;

- аналітика ризиків: використання інструментів аналітики для передбачення ризиків і фінансових втрат дає можливість знижувати їхню ймовірність. Наприклад, за допомогою даних IoT страховики можуть проактивно знижувати ризики, наприклад, запобігаючи аваріям на виробництві або попереджуючи клієнтів про ризик катастрофічних подій.

3. Капітал і резерви. Цифровізація також змінює підходи до управління фінансовими резервами страхових компаній:

- розподіл капіталу: страхові компанії можуть ефективніше розподіляти капітал, використовуючи аналітичні системи для оцінки ризиків і прогнозування потреб у виплатах, що дозволяє знижувати вимоги до обсягу резервів, зберігаючи достатню ліквідність для виплат страхових сум;

– зменшення витрат на формування резервів: завдяки підвищеній точності оцінки ризиків, страхові компанії можуть знизити рівень перевищення резервів і краще використовувати капітал для інвестицій та зростання.

4. Моделі фінансування страхових послуг.

– мікрострахування: цифрові технології дозволяють пропонувати нові страхові продукти, такі як мікрострахування, тобто це короткострокові страхові продукти з низькими преміями, доступні через мобільні платформи, що розширює доступ до страхування для населення з низькими доходами. для страхових компаній це додатковий дохід і можливість диверсифікації страхових портфелів;

– параметричне страхування: використання індексів або погодних параметрів для автоматичної виплати компенсацій дозволяє зменшити витрати на управління та швидше здійснювати виплати, що є важливим елементом фінансової стратегії страхових компаній.

5. Інвестиційна діяльність страхових компаній:

– інвестиції в цифрову інфраструктуру: Цифровізація вимагає значних інвестицій у технології, такі як платформи для онлайн-страхування, системи кібербезпеки та автоматизації процесів. Для страхових компаній важливо правильно балансувати інвестиції у технології та поточні витрати, щоб забезпечити стабільність фінансових потоків;

– ризики на ринку капіталу: Використання цифрових інструментів допомагає краще управляти інвестиційними портфелями страхових компаній, оптимізуючи розміщення капіталу на фондових ринках, що також включає хеджування валютних і кредитних ризиків за допомогою фінансових деривативів [5, с. 68].

6. Кібербезпека як фінансовий ризик:

– кіберризики: У міру збільшення обсягів даних та використання цифрових платформ, кібербезпека стає одним з ключових аспектів фінансової безпеки страхових компаній. Кіберзагрози можуть призвести до значних фінансових втрат через витоки даних, кібератаки або блокування систем;

– фінансовий захист від кіберзагроз: Страхові компанії активно розробляють кіберстрахування для захисту бізнесів від фінансових втрат, пов'язаних з кібератаками. Власні системи кібербезпеки також потребують постійного фінансування та оновлення для захисту активів компаній [10, с. 47].

7. Фінансова прозорість та відповідність регуляторним вимогам:

– автоматизація звітності: Цифрові платформи дозволяють страховим компаніям автоматизувати фінансову звітність та інтегрувати її з

регуляторними органами, що знижує ризик помилок і забезпечує відповідність вимогам;

– регтех (RegTech): Інструменти регтех допомагають оптимізувати взаємодію з регуляторами, що забезпечує своєчасне подання звітності, моніторинг виконання нормативів та мінімізує ризики отримання штрафів.

Враховуючи фінансові та технологічні аспекти розглянемо більш детально складові механізму впровадження інновацій в страхову діяльність на рисунку 2.

Рис. 2. Складові механізму впровадження інновацій в страхову діяльність

Джерело: розроблено автором

Однак впровадження інновацій також потребує значних інвестицій, адаптації до нових технологій і змін у регуляторній сфері. Страхові компанії повинні не лише модернізувати свою ІТ-інфраструктуру, а й навчати персонал для роботи з новими інструментами, підтримувати високий рівень кібербезпеки і відповідати сучасним стандартам обробки

даних. Для цього необхідно страховим організаціям необхідно впровадити в страховій діяльності певні заходи, спрямовані в тому числі і на розвиток інфраструктури страхового ринку [8, с. 104].

1. Інвестиції в технології та інфраструктуру

Капіталовкладення в ІТ: Страхові компанії повинні інвестувати в сучасні технології, такі як хмарні сервіси, штучний інтелект, аналітичні платформи та інші цифрові інструменти, щоб забезпечити ефективне функціонування нових страхових продуктів і послуг.

Модернізація ІТ-систем: Для підтримки інновацій страхові компанії повинні оновлювати свою ІТ-інфраструктуру, інтегруючи сучасні системи для збору, аналізу і зберігання даних, а також для автоматизації бізнес-процесів.

2. Навчання та підготовка персоналу

Опанування нових технологій: Працівники страхових компаній повинні бути добре підготовленими для використання нових цифрових інструментів та платформ. Це потребує проведення навчальних програм, семінарів та тренінгів, що допоможуть співробітникам адаптуватися до нових умов.

Підвищення кваліфікації в галузі кібербезпеки: Оскільки інноваційні системи залежать від кібербезпеки, важливо забезпечити підготовку фахівців, які зможуть захищати інформаційні системи компанії та запобігати витокам даних і кібератакам.

3. Відповідність регуляторним вимогам

Регулювання цифрових технологій: Впровадження інновацій часто випереджає розвиток законодавства, тому страхові компанії повинні уважно стежити за новими вимогами до обробки даних, кібербезпеки та страхових продуктів. Це включає відповідність нормам захисту персональних даних, таким як GDPR (Європейський регламент із захисту даних), та іншим регуляторним актам [4, с. 56].

Регтех (RegTech): Для забезпечення відповідності регуляторним вимогам страхові компанії можуть використовувати інноваційні рішення у сфері RegTech, що автоматизують процеси звітності, моніторингу та контролю за виконанням вимог регуляторів.

4. Кібербезпека та захист даних

Захист від кіберзагроз: Впровадження цифрових технологій підвищує уразливість компаній до кіберзагроз, тому кібербезпека стає одним з пріоритетів для страхових компаній. Необхідно розробляти надійні системи захисту даних, впроваджувати багаторівневі механізми шифрування та використовувати інструменти для моніторингу і попередження кібератак.

Конфіденційність та безпека персональних даних: Зі зростанням обсягів даних, що обробляються, зростає і ризик витоку інформації.

Страхові компанії повинні забезпечити сувору відповідність нормам щодо конфіденційності, щоб захистити своїх клієнтів від можливих порушень.

5. Етичні аспекти та довіра клієнтів

Прозорість і відповідальність: впровадження інновацій має супроводжуватися високим рівнем прозорості і відповідальності. Страхові компанії повинні чітко пояснювати клієнтам, як використовуються їхні дані, а також забезпечувати їм контроль над власною інформацією.

Побудова довіри: з розвитком цифрових технологій страхові компанії повинні зосередитися на підтримці довіри клієнтів. Це включає впровадження прозорих механізмів виплат, зручного доступу до інформації і підвищення якості обслуговування завдяки інноваціям.

Цифровізація страхового захисту істотно впливає як внутрішні процеси страхових компаній, так і клієнтський досвід, роблячи страхування більш зручним, швидким і ефективним. Використання блокчейн-технологій, великих даних та мобільних платформ дозволяє оптимізувати управління ризиками, зменшити витрати і підвищити доступність страхових продуктів. Однак, ці переваги супроводжуються викликами, такими як необхідність забезпечення кібербезпеки та відповідність регуляторним вимогам [3, с. 15].

Практичний досвід цифровізації в фінансовій сфері страхування має сформувати необхідну базу для впровадження інноваційних технологій на сучасному страховому ринку. Цифровізація фінансового аспекту страхового захисту демонструє позитивні результати на практиці [7, с. 78]. Досвід страхових компаній, які впровадили цифрові рішення, показує такі результати:

1) Підвищення рівня прозорості: Завдяки цифровим технологіям і блокчейн-системам операції зі страховими полісами стали більш прозорими для клієнтів та регуляторів, що підвищує довіру до компаній.

2) Оптимізація витрат: Автоматизація процесів, таких як андеррайтинг і обробка страхових випадків, дозволила знизити витрати на персонал і прискорити розгляд заявок.

3) Покращення доступу до послуг: Мобільні платформи і онлайн-страхування розширили доступ до страхових послуг для населення, особливо у віддалених регіонах.

Розділ 4. Інвестиційні складові розвитку страхового захисту

Інвестиційний досвід розвитку страхового захисту відображає важливість інвестицій у модернізацію, цифровізацію та розширення страхових послуг для підвищення їх ефективності, доступності та фінансової стійкості. Страхові компанії активно інвестують у нові

технології та інноваційні рішення для покращення управління ризиками, автоматизації процесів і персоналізації страхових продуктів.

Слід відзначити основні напрями інвестицій у розвиток страхового захисту, відповідно до яких: здійснюється інноваційний розвиток страхової галузі.

1. Інвестиції в цифровізацію страхових процесів.

Автоматизація оцінки ризиків, розрахунку страхових премій та обробки страхових випадків. Наприклад, алгоритми ІТ-технологій допомагають швидше й точніше аналізувати дані клієнтів та ухвалювати рішення щодо страхових виплат.

Мобільні платформи. Страхові компанії інвестують у створення мобільних додатків, що дозволяють клієнтам швидко оформляти страхові поліси, подавати заявки на виплати та відстежувати їхній статус у режимі реального часу.

Онлайн-страхування: вкладення в онлайн-платформи для продажу страхових полісів дозволяють збільшити охоплення клієнтів і спростити процес страхування, що в підсумку визначає доступність страхових продуктів для широкого кола споживачів.

2. Інвестиції в аналітику (Big Data).

Персоналізація страхових продуктів використовуються для створення більш конкретних страхових продуктів, що враховують індивідуальні ризики клієнтів. Це дає змогу страхувальникам отримувати поліси, які краще відповідають їхнім потребам.

Прогнозування ризиків. Інвестиції в аналітичні інструменти допомагають страховим компаніям прогнозувати ризики на основі аналізу історичних даних, поведінкових моделей клієнтів та макроекономічних показників. Це підвищує точність оцінки ризиків і знижує рівень збитковості.

Запобігання шахрайству. Використання аналітичних платформ дозволяє швидко виявляти шахрайські дії, аналізуючи аномалії в транзакціях і поведінці клієнтів.

3. Інвестиції в технологію блокчейн.

Інвестування в блокчейн-технології дає змогу знижувати ризики шахрайства та забезпечувати незмінність даних про страхові поліси й виплати.

Прозорість і безпека транзакцій. Блокчейн забезпечує високий рівень прозорості та безпеки, що дозволяє підвищити довіру клієнтів до страхових продуктів.

Смарт-контракти. Страхові компанії використовують блокчейн для автоматизації виплат за допомогою смарт-контрактів, які автоматично виконують умови страхових договорів при настанні певних подій. Це прискорює виплати й зменшує операційні витрати [1; 2, с. 68].

4. Інвестиції в кібербезпеку.

Захист від кібератак: Зі зростанням кіберзагроз страховики все частіше інвестують у системи захисту від хакерських атак і витоків даних. Забезпечення кібербезпеки стає критичним для підтримання довіри клієнтів і захисту конфіденційної інформації.

Кіберстрахування. Страхові компанії також інвестують у розвиток кіберстрахування, щоб захищати бізнес і фізичних осіб від фінансових втрат, пов'язаних з кіберзлочинністю. Попит на кіберстрахування зростає, і цей напрямок стає важливою частиною портфелів страхових компаній.

5. Інвестиції в параметричне страхування.

Автоматизація виплат. Параметричне страхування базується на використанні індексів, таких як погодні умови або економічні показники, для автоматичного здійснення страхових виплат. Інвестиції в параметричне страхування дозволяють страхувальникам швидко отримувати виплати при настанні певних умов без тривалих оцінок збитків.

Застосування в аграрному секторі. Параметричне страхування є популярним у сільськогосподарському страхуванні, де погодні фактори можуть істотно впливати на врожай. Інвестиції в цей напрямок дозволяють страховикам краще управляти ризиками, пов'язаними з природними катастрофами.

6. Інвестиції в інтернет –технології (IoT).

Автострахування з телематикою: Страхові компанії інвестують в IoT-пристрої, такі як телематичні системи для автострахування, що дозволяють збирати дані про поведінку водіїв (швидкість, різкі гальмування, маневри). Це допомагає створювати персоналізовані поліси для клієнтів, де безпечні водії отримують знижки.

Здоров'я та медичне страхування: Носимі пристрої, такі як фітнес-трекери, використовуються для моніторингу стану здоров'я клієнтів. Інвестиції в технології IoT дозволяють страховим компаніям пропонувати клієнтам страхові продукти, що базуються на їхній фізичній активності та медичних показниках.

7. Інвестиції в мікстрахування.

Доступність страхових продуктів: Страхові компанії активно інвестують у розвиток мікстрахування, яке дозволяє надавати страхові послуги малозабезпеченим верствам населення або тим, хто проживає у віддалених регіонах. Цифрові платформи роблять цей процес зручнішим і швидшим.

Глобальний досвід. У багатьох країнах, що розвиваються, мікстрахування стало популярним завдяки його доступності через мобільні додатки. Інвестиції в цей напрямок допомагають страховим

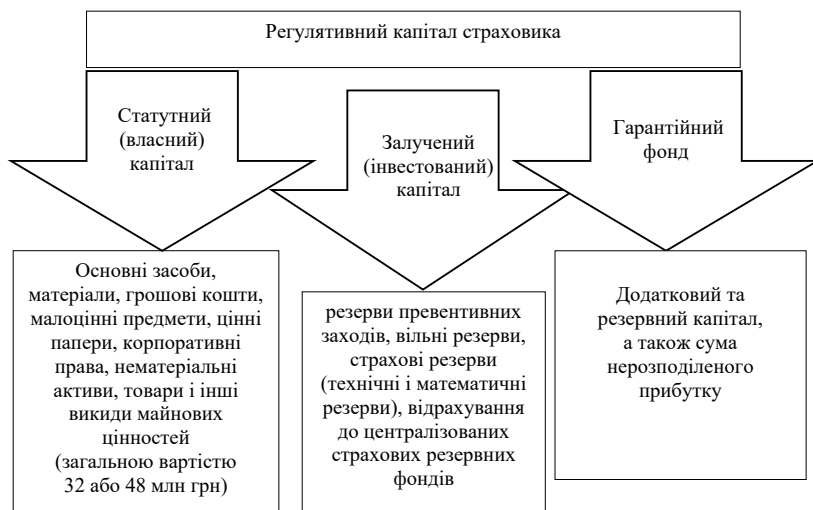
компаніям розширювати свій ринок і робити страхові послуги доступнішими для ширшого кола споживачів.

8. Інвестиції в регуляторні технології (RegTech).

Автоматизація комплаєнсу: Страхові компанії інвестують у цифрові рішення для автоматизації дотримання регуляторних вимог. Це дозволяє знизити витрати на адміністрування, уникнути штрафів і забезпечити відповідність регуляторним нормам.

Моніторинг фінансових операцій: Використання інноваційних інструментів для автоматичного моніторингу фінансових операцій дозволяє страховикам вчасно виявляти підозрілі транзакції, що можуть бути пов'язані з відмиванням коштів або іншими фінансовими злочинами.

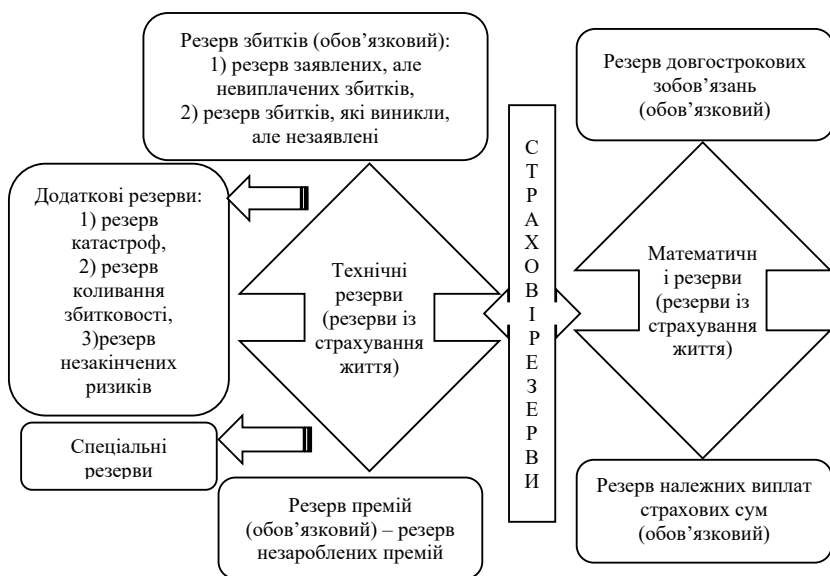
Важливою складовою розробки механізму інвестиційної активності страховиків є забезпечення їх фінансової стійкості. Тому серед сучасних інвестиційних методологій управління резервами і капіталом страхових компаній, як пріоритетного напрямку страхової діяльності постає завдання досягнення необхідного рівня їх фінансової безпеки в ринковій економіці, який спрямований на створення ефективної системи формування страхових фондів направлених на своєчасну компенсацію збитків страхувальникам [1]. З огляду на законодавчі вимоги до формування капіталу страхових організацій відокремимо його складові на рисунку 3.

Рис. 3. Структура капіталу страхової компанії

Джерело: розроблено автором

Відповідно до Закону України «Про страхування» статутний капітал страхових компаній повинен формуватися і збільшуватися в грошовому виразі і зараховуватись на банківський рахунок у відповідності до діючого законодавства. До регулятивного капіталу страхових компаній відносяться : капітал першого, другого та третього рівнів. Інвестиційними пріоритетами розміщення страхових резервів являються рекомендовані законодавчими вимогами активи страхових організацій при дотриманні принципів розсудливості, а саме: «страховик зобов'язаний інвестувати лише в активи, ризики яких він може коректно визначати, відслідковувати, оцінювати, управляти ними та подавати звіти про них, а також кошти повинні бути інвестовані таким чином, щоб забезпечити належний рівень безпеки, якості, диверсифікованості, належну ліквідність та прибутковість активів» [12]. Регулятором можуть встановлюватись окремі вимоги до формування активів страхових компаній для покриття технічних резервів, обмежень щодо концентрації активів і обмежень на активи осіб, які пов'язані зі страховиками.

Рис. 4. Формування страхових резервів страховими компаніями

Джерело: розроблено автором

Страхові резерви компаній повинні бути сформовані наступним чином:

1) Технічні резерви, які включають:

а) резерв збитків (обов'язковий): резерв заявлених, але не виплачених збитків, резерв збитків, які виникли, але не заявлені;

б) додаткові резерви: резерв катастроф, резерв коливання збитковості, резерви незакінчених ризиків;

в) спеціальні резерви.

2) Математичні резерви (резерви зі страхування життя), до яких відносяться обов'язкові резерви довгострокових зобов'язань та обов'язкові резерви належних виплат страхових сум.

Таблиця 1

Структура формування активів страхових компаній

Страхові компанії	Активи станом на 30.06.2022 р., тис. грн, в тому числі					
	Всього	Основні засоби	Довгострокові фінансові інвестиції	Поточні фінансові інвестиції	Грошові засоби та їх еквіваленти	Інші активи
ARX	4236734	66620	790920	860683	563332	1955179
УСГ	3607853	18940	413500	109347	719820	2346246
УНІКА	3372968	59638,4	1002348,5	667927	255602	1387451,4
ТАС	2721077	144263	744843	630241	59766	1141964
PZU УКРАЇНА	2508484	44824	508931	293079	263522	1398128

Джерело: розроблено автором

Структура активів страховиків в 2022–2023 роках свідчить про найбільшу питому вагу довгострокових фінансових інвестицій, поточних фінансових інвестицій та інших активів. Якщо порівняти ці показники з даними 2023 року, можемо зробити висновки щодо позитивної динаміки та збільшення темпів приросту проаналізованих значень. Страховиками надається також перевага таким джерелам інвестування як грошові засоби та їх еквіваленти, основні засоби і інші активи, серед яких останнім часом широко застосовують інноваційні фінансові інструменти і технології фінансового інжинірингу [3, с. 16; 14].

Показники страхового ринку України за підсумками 2021 року перевищили темпи зростання на 3,7 млрд грн, або на 8,2%. Максимальні обсяги гарантійного фонду страховиків в 2021 році складали

892,8 млн грн, при страхових виплатах 16,3 млрд грн, питома вага яких складала 38%.

На страховому ринку України станом на 31 травня 2022 року працювало 142 страховика, в тому числі 129 ризикові компанії та 13 зі страхування життя. Протягом 2021 року з Реєстру страховиків виключено 55 компаній. Авторські дослідження показали, що в динаміці рівня валових страхових виплат переважає.

Таблиця 2

**Рейтинговий аналіз страховиків
за розміром гарантійного фонду, тис. грн**

Страхові компанії	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Темпи приросту, %	Абсолютне відхилення, +/-
ARX	892797	1182164	1720556	192,72	827759
PZU УКРАЇНА	800468	758601	931000	116,31	130532
УНІКА	725253	839568	135288	18,65	-589965
ТАС СГ	491841	564626	626128	127,30	134287
ВУСО	381593	405369	242110	63,45	-139483
УСГ	273981	361511	544852	198,86	270871

Джерело: розроблено автором

На учасників проекту Insurance TOP припадає майже 90% ринку ризикового страхування. Серед страховиків, які наведені в таблиці 3, лідерами із страхових платежів (отриманих премій) та виплачених страхових відшкодувань являються ARX, УНІКА, ТАС СГ, УСГ та інші.

2021 рік характеризується поступовим зменшенням обсягів резерву за добровільними видами страхового захисту, що пов'язане зі зниженням в 4 кварталі звітного року співвідношення резервів до чистих виплат страховиків, які мали тенденцію до зростання. В обов'язкових видах страхування дещо скоротились коефіцієнти резервування, але змінювалися вони незначно впродовж року. За даними IV кварталу 2021 р. спостерігається зменшення обсягів представлених активами страхових компаній, їх валовими преміями і виплатами ризикових видів страхового захисту, що пов'язано переважно з неподанням звітності певними страховими компаніями та виключення їх з Державного реєстру фінансових установ України.

В умовах ринкової нестабільності це відбувалось внаслідок збитковості страховиків, зниження їх фінансової стійкості та за рахунок перевищення рівня виплат над страховими преміями і розміром гарантованого фонду, а також недостатністю капітал і резервів [2, с. 68].

Таблиця 3

**ТОП страхових компаній за страховими платежами (преміями)
і страховими відшкодуваннями (виплатами) в 2021–2023 роках**

Страхові компанії	Страхові платежі (премій), тис. грн			Страхові відшкодування (виплати), тис. грн		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
ARX	3405305	1192788,4	1709321,0	1341418	497465,3	625671,5
УНІКА	3020554	1251041,2	1607039	1329251	497979,7	672742,1
ТАС СГ	2449545	1053439,1	1454485,4	1142848	450865,9	611188,9
УСГ	2347065	1322459,9	1465881,1	2791624	329897,5	702471,2
АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	2142529	656782,0	960651,0	898374	343597,0	452302,0

Джерело: розроблено автором

Як свідчать показники наведені в таблиці 3 в 2023 році відбувалось значне зростання страхових відшкодувань порівняно з даними 2021 року, а також перевищення страхових платежів в дослідженому періоді майже в 5 раз. Проведений аналіз андеррайтингового року свідчить про зростання рівня виплат страхових компаній станом на 31.12.2021 р.

На підставі проведеного рейтингового аналізу діяльності страхових компаній в 2022 році прослідковується тенденція до зростання частки страхових премій на 6% (з 70% до 76% питомої ваги). Найбільші обсяги отриманих страхових премій припадали в цьому періоді на особисте страхування (довгострокове страхування життя та медичне, або безперервного страхування здоров'я), а також автомобільне страхування.

Аналізуючи ці ж показники страхової діяльності 2021 року, видно, що найвищими були коефіцієнти збитковості в медичній галузі страхового захисту, КАСКО і обов'язковому страхування цивільно-правової відповідальності [4, с. 55].

Співвідношення темпів приросту чистий премій та страхових виплат залишається достатньо низьким впродовж останнього дослідженого періоду, що видно з таблиці 4.

Разом з тим відбувалось збільшення частки страхових ризиків переданих для перестрахування на 19%, з яких більша половина належала страховикам-нерезидентам. Слід приділити також увагу рівню виплат з перестрахування, який став меншим на 43% порівняно з 1 кварталом 2022 року [10].

Оцінюючи діяльність ризикових страхових компаній, слід відзначити підвищення ефективності операційних показників в досліджених роках. Так, рівень коефіцієнту ефективності діяльності складає 79%.

Таблиця 4

Рейтинг страхових компаній за рівнем страхових виплат, %

Страхові компанії	2020	2021	Страхові компанії	2022	2023
УСГ	47,77	118,94	ALLIANZ УКРАЇНА	49,27	134,3
АСКО_ДОНБАС ПІВНІЧНИЙ	57,36	60,28	АСКО-ДОНБАС ПІВНІЧНИЙ	62,51	52,64
КРАЇНИ	49,27	55,18	ОБЕРІГ	57,93	49,3
ГРАВЕ УКРАЇНА	57,38	53,84	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	52,32	47,08
ПРОВІДНА	57,19	52,92	ЕТАЛОН	48,36	38,36
ОБЕРІГ	23,33	48,19	PZU УКРАЇНА	48,75	41,71
ТАС СГ	43,79	46,66	ТАС СГ	42,8	42,02
ІНГО	46,69	46,41	ARX	41,7	36,6
ALLIANZ УКРАЇНА	46,87	44,78	ОРАНТА	40,8	39,34
NGS	46,44	44,64	УСГ	24,95	47,92

Джерело: розроблено автором

Таблиця 5

**Рейтинговий аналіз діяльності страхових компаній
за 9 місяців 2022 р.**

№	Страхова компанія	Чисті премії, тис. грн	Темпи приросту (зниження), %	Виплати, тис. грн	Темпи приросту (зниження), %
1	ARX	1887086	-20,76	775660	-17,68
2	УНІКА	1729370	-14,39	980583	1,96
3	ТАС СГ	1643148	-2,94	675646	-19,32
4	USG	1384496	31,58	546043	-75,27
5	БУСО	1074166	-0,3	420017	-3,72
6	ІНГО	1043483	-7,83	488535	-25,89
7	АРСЕНАЛ	1027017	-30,63	521727	-16,21
8	PZU УКРАЇНА	834797	2,61	428138	-12,52
9	ОРАНТА	826505	1,1	296013	-7,11
10	UNIVERSALNA	797206	9,63	240593	2,19
	ПРОВІДНА	728368	-23,5	371838	-13,89

Джерело: розроблено автором

Отже, впродовж 2021–2022 років за ризиковими видами страхування спостерігається підвищення прибутковості, порівняно з фінансовими результатами 2020 року, що негативно відобразилось на показниках рентабельності страхових організацій. Значення комбінованого

коефіцієнту знизилось до 84%. В 2023 році збитки отримали 8 страховиків, найбільш прибутковими є СК «ARX», СК «УНІКА», СК «ІНГО», чистий фінансовий результат яких складав відповідно 311,466 млн грн, 234,712 млн грн, 151,955 млн грн [14].

Таблиця 6

**Рейтинг страховиків на ринку страхового захисту
сільськогосподарської продукції за 1 півріччя 2023 року**

Страхові компанії	Сума страхових платежів, тис. грн	Питома вага у портфелі страховика, %	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис. грн	Рівень виплат, %	Рівень перестраховування, %
PZU УКРАЇНА	7453,5	1,00	-40,64	3230,3	43,34	41,91
ARX	4877,4	0,29	116,97	599,7	12,3	52,0
ОРАНТА	1547,4	0,25	-8,28	415,1	26,83	0
ЕТАЛОН	1265,0	0,8	-49,84	10367	819,53	0
UNIVERSALNA	410,3	0,04	-97,19	557	135,85	11,8
UPSK	296,7	0,13	н/д	10,0	3,37	0
КРАЇНА	193,1	0,11	-93,0	0	0	64,63
ІНГО	168,0	0,01	н/д	0	0	17,86
TAC CG	110,5	0,01	-14,87	10,0	9,05	0
АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	67,0	0,01	26,42	0	0	0
ГАРДІАН	39,0	0,01	-98,47	0	0	-
БРОКБІЗНЕС	22,5	0,01	0	0	0	0
АЛЬФА-ГАРАНТ	9,0	0	260,0	8,0	88,89	0
ПЕРША	9,0	0	3,45	0	0	0
САМАНДРА	8,0	0,01	-	0	0	0
Всього	16476,4	0,17	-57,9	15197,5	92,24	35,37

Джерело: розроблено автором

Рейтинг страховиків на ринку страхового захисту сільськогосподарської продукції за 1 півріччя 2023 року наведений в таблиці 5, показав, що найвищими темпами приросту страхових платежів відзначено СК «Альфа-Гарант» (260%) та СК «ARX» (+116%). Страхуванням сільськогосподарської продукції займаються фінансово стійкі, стабільні і платоспроможні страхові компанії [16; 2, с. 59]. Найбільша частка суми страхових виплат належить страховикам UNIVERSALNA -68,2%, тобто 10367 тис. грн і PZU Україна -21,25%, тобто 3230,3 тис. грн [8, с. 106]. Отже виявлено таким чином, що беззбиткова діяльність та ефективність аграрного виробництва залежить

не тільки від сезонності виробничих процесів, а і від страхового захисту сільськогосподарської продукції, оскільки такі фактори як погоднокліматичні умови і високий рівень конкурентного ринкового середовища мають негативний і ризикований вплив на діяльність агровиробників [14]. Якщо проаналізувати показники результати інвестиційної активності страховиків, можна зробити підсумки, що інвестиції страховиків в матеріальні активи займають найбільшу питому вагу впродовж 2019–2021 рр. Однак, в сфері страхування за останні досліджені роки обсяги капіталовкладень скоротились з 427607 тис. грн до 185091 тис. грн, що на 56,6% менше ніж в 2019 році. Друге місце посідає інвестування коштів в об'єкти нерухомості, але в 2020 році за цим активом відчувалось скорочення обсягів вкладень майже вдвічі, що свідчить про зниження інвестиційної привабливості в цьому секторі економіки країни [7, с. 73]. На третьому місці в галузі страхування посідає програмне забезпечення, що збільшилось на 79,77% в 2021 році до 121421 тис. грн з 2019 роком – 67544 тис. грн Але за всіма видами економічної діяльності цей вид вкладень займають технічні активи – машини, техніка, обладнання. Разом з тим, інвестування страхових компаній в довгострокові біологічні активи рослинництва і тваринництва не здійснювались протягом 2019–2021 рр. [12; 13].

Інвестування в сферу технологій з метою управління ризиками також набувають пріоритетний напрямок для страхових організацій. Поряд з впровадженими новітніми інноваційно-інвестиційними підходами, таких як боргові ETF облігації, страховиками використовуються інвестиції метою управління ризиками [7, с. 72]. Найважливішою інвестиційною стратегією серед страхових компаній є управління цифровою трансформацією технологій. Переважна більшість страхових компаній-інвесторів (98%) мають в подальшому намір використовувати штучний інтелект, машинне навчання, прогнозу аналітику, технології блок-чейн або комбінації інноваційних технологій, при цьому дані прогнозної аналітики страховики можуть використати з метою управління в страховому бізнесі на 65%, а для інвестиційної діяльності на 72%. Розглядаючи пріоритетні напрямки інвестування страховиків-резидентів, варто віддати переваги майбутнім інвестиціям цифрових і інші інноваційних технологій та управлінню активами і пасивами, адже при цьому вони повинні дотримуватись нормативних вимог до регулятивного капіталу [11, с. 45].

Якщо звернути увагу на впроваджені нові інноваційно-інвестиційні підходи страхових компаній, слід відзначити збільшення використання ETF з фіксованими доходами в страховому портфелі, що здійснюється ними з метою поліпшення потенційного рівня прибутковості на 48% та ліквідності на 54%. Як свідчать проведені дослідження на світовому

страховому ринку, 80% найкрупніших страховиків США використовують боргові ETF, а 5 страхових організацій запровадили боргові ETF з березня 2020 року в умовах нестабільного функціонування страхового ринку. Починаючи з 2020 року вже 17 страховиків-нерезидентів Європи, Близького Сходу та Африки вперше використовували ETF-облігації. Вкладені активи в облігаційних глобальних інструментах ETF мають високу ефективність в механізмі отримання прибутків і доходів розміром до 5 трлн дол. і виступають достатньо недорогим і масштабованим способом здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності страховиків.

Висновки

Інноваційне забезпечення страхового захисту докорінно змінює страхову галузь, яка більш гнучкою, прозорою і доступною. Використання сучасних технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, інтернет-технології та великі дані, дозволяє створювати персоналізовані страхові продукти, підвищувати швидкість і точність обробки заяв та знижувати операційні витрати. Однак впровадження інновацій також потребує значних фінансових вкладень при значному терміні окупності та має високий ступінь ризику. Тому сучасні перспективи інноваційного розвитку страхового захисту запропоновано здійснювати за такими відокремленими основними напрямками цифровізація, фінансові складові та інвестиційний аспект. Вкладення в інноваційні рішення дозволяють страховим компаніям залишатися конкурентоспроможними, швидко реагувати на ринкові виклики та підвищувати стійкість до глобальних загроз. Інвестиційна передумова діяльності на страховому ринку передбачає створення конкурентних позицій не тільки для окремих страховиків, а й розвиток всього страхового сектору економіки. Отже, інноваційний розвиток страхового захисту характеризується впровадженням нових технологій, що значно змінюють традиційні підходи до роботи страхових компаній та покращують якість послуг для клієнтів. Сьогодні страхові компанії активно впроваджують цифрові технології, включаючи автоматизацію процесів, мобільні додатки для управління полісами, онлайн-канали комунікації та цифровий документообіг, що підвищує доступність страхових послуг і знижує їхню вартість. Інвестиції в розвиток страхового захисту відіграють важливу роль у модернізації страхових компаній і покращенні якості наданих послуг. Страхові компанії інвестують у цифрові технології, блокчейн, кібербезпеку, аналітику великих даних і нові страхові продукти, щоб підвищити ефективність управління ризиками, автоматизувати процеси і забезпечити кращий клієнтський досвід. Оскільки споживачі дедалі частіше обирають страхові продукти, які підтримують екологічні та соціальні ініціативи, це сприяє розвитку

«зеленого» страхування, яке зменшує негативний вплив на довкілля та підтримує сталий розвиток. Страхові компанії підвищуючи власну конкурентоспроможність на страховому ринку здатні покращити клієнтський досвід за рахунок онлайн-платформ і чат-ботів, які забезпечують цілодобову підтримку і спрощують комунікацію. Таким чином, інноваційний розвиток страхового захисту підвищує ефективність роботи страхових компаній, сприяє більшій персоналізації послуг, підвищенню довіри клієнтів та забезпеченню відповідності сучасним ризикам і потребам суспільства.

Список використаних джерел:

1. Богріновцева, Л., Клочка, О., Заїчко, І. Розвиток та впровадження інноваційних підходів до фінансового управління страховими компаніями в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № (60). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-57> (дата звернення: 17.10.2024).
2. Віленчук О.М. Інноваційні стратегії управління діяльністю страхових компаній: міжнародний та національний контексти. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2021. № 41. С. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2021-41-12> (дата звернення: 15.10.2024).
3. Гавадзин Н. О., Запухлий Р. І., Григорська Н. М., Гребенюк Н. В. Цифровізація страхування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2023. Вип. 48. С. 14–17. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-2> (дата звернення: 18.10.2024).
4. Галушак В.В. Інновації як чинник підвищення ефективності страхової діяльності. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 46-2. С. 53–58. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/46_2_2019/11.pdf (дата звернення: 16.10.2024).
5. Єгоричева С.Б., Таранець Б. В. Інноваційний розвиток українського страхового ринку. *Вісник університету банківської справи*. 2020. № 3 (39). С. 66–72. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/9419/1/66-72.pdf> (дата звернення: 12.10.2024).
6. Клапків Ю.М., Свірський В.С. Вплив технологічних інновацій на розвиток страхової справи. *Проривні інновації на страховому ринку України: Збірник матеріалів V Міжн. науково-практичної інтернет-конференції, м. Київ, 27 жовтня 2021 р. Київ : КНЕУ, 2021. С. 70–74. URL: https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Zbirnyk_materialiv_Proryvni_innovatsii_na-strakhovomu-rynku-Ukrainy.pdf (дата звернення: 17.10.2024).*
7. Пікус Р., Заколюжний В. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. Вип. 3(168). С. 72–80. URL: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/10/168_11.pdf (дата звернення: 14.10.2024).
8. Попова Л.В., Федішин М.П., Білявська А.В. Інноваційно-технологічний розвиток страхового ринку України. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Т. 30(69). № 6. С. 103–107. URL: <https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/30696/306962/21.pdf> (дата звернення: 16.10.2024).

9. Сосновська О. О. Інноватизація страхового бізнесу в умовах розвитку цифрової економіки. *БізнесІнформ*. 2021. № 7. С. 61–69. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39289/1/Sosnovska_O_BI_7_FITU.pdf (дата звернення: 17.10.2024).

10. Ярмак О. В. Страховий захист бізнесу в системі економічної безпеки підприємств. *Економічна теорія та право*. 2024. № 2 (57). С. 40–54. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2024-57-2-40> (дата звернення: 15.10.2024).

11. Dobrovolska O., Ortmanns W., Kachula S., Pavlenko O., Sonntag R. (2024) The influence of health insurance on the coverage of a country's population with medical services. *Insurance Markets and Companies*. Vol. 15(1). P. 40–57. DOI: [https://doi.org/10.21511/ins.15\(1\).2024.04](https://doi.org/10.21511/ins.15(1).2024.04) (дата звернення: 13.10.2024).

12. Khalatur S., Hrabchuk O., Vodolazska O., Babenko-Levada V., Pavlenko O. (2024) Financing the development agricultural production in European countries: comparative analysis and experience for Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, Vol. 2(55). P. 199–212. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4347> (дата звернення: 12.10.2024).

13. Zhylenko K.M., Khalatur S.M., Pavlenko O.P., Pavlenko O.S. Formation of macroeconomic indicators under the influence of MICE-tourism. *Academy review*, 2022. Vol.2 (57). P. 249–266. DOI: 10.32342/2074-5354-2022-2-57-19 (дата звернення: 17.10.2024).

References:

1. Bogrinovtseva L., Klyuchka O., Zaichko I. (2024). Rozvytok ta vprovadzhennya innovatsiynykh pidkhodiv do finansovoho upravlinnya strakhovymy kompaniyamy v umovakh voyennoho stanu [Development and implementation of innovative approaches to financial management of insurance companies under martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-57> (accessed 17 October 2024).

2. Vilenchuk O.M. (2021). Innovatsiyni stratehiyi upravlinnya diyalnistyu strakhovykh kompaniy: mizhnarodnyy ta natsionalnyy konteksty [Innovative management strategies of insurance companies: international and national contexts]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 41, pp. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2021-41-12> (accessed 15 October 2024).

3. Gavadin N.O., Zapukhlyi R.I., Hryhorska N.M., Grebenyuk N.V. (2023) Tsyfrovizatsiia strakhuvannya [Digitization of insurance]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vol. 48, pp. 14–17. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-2> (accessed 18 October 2024).

4. Galushchak V.V. (2019). Innovatsiyyi yak chynnnyk pidvyshchennya efektyvnosti strakhovoyi diyalnosti [Innovation as a factor in increasing the efficiency of insurance activity]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 46-2, pp. 53–58. Available at: http://bses.in.ua/journals/2019/46_2_2019/11.pdf (accessed 16 October 2024).

5. Yegorycheva S.B., Taranets B.V. (2020). Innovatsiynny rozvytok ukrayinskoho strakhovoho rynku [Innovative development of the Ukrainian insurance market]. *Visnyk universytetu bankivskoi spravy*, no. 3 (39), pp. 66–72. Available at: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/9419/1/66-72.pdf> (accessed 19 October 2024).

6. Klapktiv Yu.M., Svirskiy V.S. (2021). Vplyv tekhnolohichnykh innovatsiy na rozvytok strakhovoyi spravy [The influence of technological innovations on the development of the insurance business]. *Proryvni innovatsii na strakhovomu rynku Ukrainy: Zbirnyk materialiv V Mizhnarodna naukoivo-praktychnoi internet-konferentsii* (Kyiv, October 27, 2021). Kyiv:

KNEU, pp. 70-74. Available at: https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Zbirnyk_materialiv_Proryvni_innovatsii_na_strakhovomu_rynku_Ukrainy.pdf (accessed 17 October 2024).

7. Pikus R., Zakolodyazhnyi V. (2015). Innovatsiynny rozvytok strakhovoyi diyalnosti yak osnova pidvyshchennya yiyi efektyvnosti. [Innovative development of insurance activity as a basis for increasing its efficiency]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, vol. 3(168), pp. 72–80. Available at: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/10/168_11.pdf (accessed 14 October 2024).

8. Popova, L.V., Fedyshyn, M.P., Bilyavska A.V. (2019). Innovatsiyno-tekhnologichnyy rozvytok strakhovoho rynku Ukrainy [Innovative and technological development of the insurance market of Ukraine]. *Vcheni zapysky TNU im. V. I. Vernadskoho. Seriya: Ekonomika i upravlinnia*, vol. 30(69), no. 6, pp. 103–107. Available at: https://www.econ.vernadskejournals.in.ua/journals/2019/30_69_6/30_69_6_2/21.pdf (accessed 16 October 2024).

9. Sosnovska, O. O. (2021). Innovatyzatsiya strakhovoho biznesu v umovakh rozvytku tsyfrovoyi ekonomiky [Innovation of the insurance business in the conditions of the development of the digital economy]. *BiznesInform*, no. 7, pp. 61–69. Available at: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39289/1/SosnovskaOBI7FITU.pdf> (accessed 17 October 2024).

10. Yarmak, O. V. (2024). Strakhovyi zakhyst biznesu v systemi ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv [Insurance protection of business in the system of economic security of enterprises]. *Ekonomichna teoriia ta pravo*, vol. 2(57), pp. 40–54. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2024-57-2-40> (accessed 15 October 2024).

11. Dobrovolska O., Ortmanns W., Kachula S., Pavlenko O., Sonntag R. (2024). The influence of health insurance on the coverage of a country's population with medical services». *Insurance Markets and Companies*, vol. 15(1), pp. 40–57. DOI: [https://doi.org/10.21511/ins.15\(1\).2024.04](https://doi.org/10.21511/ins.15(1).2024.04) (accessed 13 October 2024).

12. Khalatur S., Hrabchuk O., Vodolazska O., Babenko-Levada V., Pavlenko O. (2024). Financing the development agricultural production in European countries: comparative analysis and experience for Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 2(55), pp. 199–212. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4347> (accessed 12 October 2024).

13. Zhylenko K.M., Khalatur S.M., Pavlenko O.P., Pavlenko O.S. (2022). Formation of macroeconomic indicators under the influence of MICE-tourism. *Academy review*, vol. 2 (57), pp. 249–266. DOI: [10.32342/2074-5354-2022-2-57-1](https://doi.org/10.32342/2074-5354-2022-2-57-1) (accessed 17 October 2024).